

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

ČERVENEC - SRPEN 1975

**Soudružky a soudruzi,
vážení přátelé!**

V létě letošního roku, roku slavného 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, kdy jsme vzdávali čest všem, kteří se nejvíce zasloužili o vítězství nad fašismem a zároveň přehlíželi úspěchy 30 mírových let při budování socialismu, v této době se již po devatenácté otevírají brány pohostinné Sobotky, aby uvítaly vyznavače díla básníka, pro kterého byla poezie nástrojem společenského boje, hlasem společenského pokroku. Sobotka nemohla zvolit osobnost vhodnější a myšlenkově vyhraněnější.

Fráňa Šrámek zasáhl nejen svou lyrikou vnitřní stránku života člověka, ale svým hlubokým obrazem společnosti, břitkou satirou, neohroženým antimilitarismem dal svou poezii do služeb pokrokových sil společnosti. Šrámkova Sobotka má mezi mnoha přehlídkami ve Východočeském kraji závažné místo. V socialistickém vývoji našeho státu a jeho socialistické kulturní politiky pomáhala najít uplatnění poezie v životě mladé generace, učila ji vnímat krásno a optimistické hodnoty života. Dala našemu socialistickému mládí možnost pronikat k jejímu smyslu, k prožitku radosti a štěstí. Zůstane trvalou zásluhou soboteckých festivalů, že se věnovaly složitým otázkám estetické výchovy dětí a mládeže. Sobotka se tak stala školou našich mladých pedagogů, příležitostí ke konfrontacím různých postupů, názorů a zkušeností.

Vždyť z marxistické teorie kultury i z vlastní praxe víme, že každé umělecké dílo a básnické zvlášť se dotváří teprve vzájemnou konfrontací s aktivním vědomím člověka.

Generace čtenářů v nových dobových souvislostech vkládají do díla své prožitky, tím obohacují jeho obsah i samy sebe. Dílo se takto v čase proměňuje, nabývá nových funkcí. Jeho složky se v rozmanitém společenském kontextu s různou intenzitou aktualizují. Dílo plní tak své funkce společenské, poznávací, výchovně vzdělávací a zvláště pak jde-li o skutečně umělecké dílo, funkci estetickou a ideologickou.

To v plném rozsahu platí i o díle Fráni Šrámka, o díle, které je aktuální a blízké i dnes.

Dovolte, abych vzal za svědky vás přítomné a zvláště knihovníky a pedagogy, když tvrdíme, že Šrámkovo dílo je čtenářsky přitažlivé, že Šrámkovy básně znějí z úst mladých recitátorů při festivalech zájmové umělecké činnosti.

Zejména v letošním roce české a slovenské poezie, v němž si připomínáme pokrokové dědictví tvůrců české socialistické kultury — Stanislava Kostky Neumanna, Jiřího Wolкера, Vítězslava Nezvala a dalších — si uvědomujeme spřízněnost Šrámkových ideálů nejen s nimi, ale přímo i s naší socialistickou přítomností.

Fráňa Šrámek je nám blízký především svým materialistickým přilnutím k pozemskému světu, svou láskou k životu. Život je Šrámkovi pravou, existující hmot-

nou skutečností, které se impresionisticky zmocňuje všemi smysly. Stejně jako Neumannovo vyznání „ve jménu života, radosti i krásy“, zaznívá ze Stříbrného větru přesvědčivě apoteóza:

„Život, život! — jeho slávě se pokloňme, jeho chválu zpívejme!“

Novost Stříbrného větru, této dosud nejčtenější básnickovy prózy, spočívá už v tematickém soustředění na citový vývoj mladého člověka, na proces dospívání jedince. Jeho pokrokovost mimo jiné tkví v ostré kritice maloměstácké morálky, šosáckého životního stylu buržoazní společnosti.

S jeho láskou k životu bytostně souvisí jeho láska ke třídně chápané svobodě. Jeho mladé verše jsou výrazem buřičství, antimilitarismu a anarchistické vzpoury.

7. prosince 1905 vyjadřuje svůj sympatizující vztah k ruské buržoazně demokratické revoluci, když píše:

„Kladiva vesele bijí, na zvětralé zdivo... Průmyslovému dělníku zahořela hlava revolučním snem a už mu tak brzo nevychladne... Srdce člověka nezaspalo. Promluvílo. Zaprotěstovalo. Ruský voják dovedl se rozpomenouti, že čestno bít se jen pod praporem, jenž nese barvy jeho srdce... A jeho srdce má barvu revolučního snu...“

Jasný třídní a stranický postoj projevili Fráňa Šrámek i ve své stejně revoluční, bojovné a agitující poezii. I v ní straní třídy proletářů. Mnohé tehdejší Šrámkovy básně — jako Havířská, Psí chorál, Velká stávka a V boj — tehdy hodně znamenaly pro revoluční hnutí, stávaly se majetkem lidu. Zlidověly. I později dostaly pokrokové angažmá. Byly recitovány na komunistických schůzích i demonstracích a spolu s antimilitaristickými Šrámkovými básněmi byly otiskovány v komunistickém tisku, ve sbornících a kalendářích.

V tvorbě tohoto typu se stával Šrámek mluvčím lidu, ztotožňoval se s myšlenkami, city i snahami pokrokové třídy, to je většiny národa.

Jeho vztah k rodné zemi a přírodě, jednoznačný občanskopolitický postoj zvláště v období nacistické okupace přesvědčivě dokládá překrásná baladická skladba „Lesy a partyzáni“. V ní rodné sobotecké lesy, pojaty v lyrizované personifikaci, přijímají do svého středu skupinu partyzánů. Zachraňují ji, kryjí a po smrti statečných partyzánů drží stráž. V lyrickém závěru básník naznačil splnutí stínů padlých s rodnými soboteckými lesy. Tato Šrámkova kompozice patří skutečně k nejkrásnějším a nejoriginálnějším básním v české poezii, oslavujícím partyzánský boj, k jehož oslavě, díkům a uznání máme příležitost zvláště v tomto významném roce našich národů, roce 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou.

Soudružky a soudruzi, vážení přátelé!

Socialistická kulturní politika se hrdě hlásí k odkazu kulturního dědictví minulých dob. Nechápe ho však jako provždy uzavřenou hodnotu, výlučně specifickou, ale jako živý nástroj dnešního života a jeho smyslu.

V několika uplynulých letech jsme i na tomto poli dosáhli v našem Východočeském kraji pozitivní posun. Máme upřímnou radost, že se daří překonat důsledky krizových let, v nichž elitářská tendence, zvláště v oblasti kultury, plnily funkci dělostřelecké přípravy pro naplnění kontrarevolučních cílů a hesel Antiúnora v širší oblasti politickospolečenské.

Je nesporně velkým úspěchem socialistické kulturní politiky, že se podařilo překonat snahy hledající ve Šrámkovi a celém kulturním dědictví rysy beznaděje, formální výlučnosti, kdy hlas mnoha našich pokrokových klasiků byl záměrně otupován, odváděn od služby pracujícímu lidu. Musíme si tento negativní rys připomenout právě dnes, před blížícím se stým výročí básníkovy narození. Je povinností Šrámkovy Sobotky, aby pomohla právě silami mladých recitátorů znovu objevit bojový odkaz Šrámkova díla.

Toužíme poznat Fráňu Šrámka jako umělce, který volal do boje za lepší sociální svět, který neváhal osobním životním postojem bojovat proti militarismu a válce, a to ve jménu mládí, které v našem socialistickém státě dosáhlo ideálů, za něž Šrámek svou poezií bojoval. Ideálů, za které dnes na čele se Sovětským svazem bojují spolu s pokrokovými lidmi světa všechny země socialistického společenství.

Soudružky a soudruzi, vážení přátelé!

V našem Východočeském kraji máme festivaly — z nichž jeden, Loutkářská Chrudim, byl zahájen před několika málo hodinami — jimž se společenským zaměřením a obsahem stále více daří naplňovat koncepční myšlenku vyjádřenou s. Husákem na XIV. sjezdu KSC slovy: „...literatura, divadlo, kinematografie, televize, výtvarné umění, hudba atd. mají důležité poslání při for-

mování socialistického člověka, při jeho výchově v duchu socialistické společnosti. Tato ideová zbraň musí sloužit zájmům dělnické třídy a pracujícího lidu. Socialistická kultura je vpravdě demokratická a humanistická, je kulturou pro lid, pro pracující, nikoli pro snoby a úzkou aristokratickou vrstvu...“

V myšlence je obsažen i základní úkol celé zájmové umělecké činnosti — usilovat o jednoznačnou socialistickou orientaci této společensky závažné práce. I v našem kraji pod vedením KV KSČ naplňujeme tuto hlavní vývojovou tendenci v kulturním životě. Věřím, že Šrámkova Sobotka svou tradicí, jménem svého velkého syna, pokrokového básníka, kterého si vepsala do programu, podporovaná širokým neformálním zájmem nejen vás Soboteckých, ale velkým počtem dalších příznivců, se stane závažným příspěvkem k realizaci tohoto kulturně politického programu.

Dovolte prosím, zvláště vám, Soboteckým, i všem, kteří přispívají k tomuto dílu, upřímně poděkovat za práci, která již byla a ještě bude v následujících dnech vykonána.

Zároveň s tlumočením soudružských pozdravů od orgánů KSČ, NV a NF Východočeského kraje a okresu Jičín chci vyjádřit přesvědčení, že tento ročník bude vyvěrat z podstaty slavného 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou a bude tak počátkem další nové etapy v dějinách šrámkovské tradice i v tradici Šrámkovy Sobotky.

S přáním plného úspěchu a zdaru, bohatých kulturních zážitků i poučení, dovolte prohlásit 19. ročník Šrámkovy Sobotky za zahájený.

Jan Pravda
místopředseda VČKNV

Otázky kolem poezie

Eduard Petiška

Poezie, poezie. A co to vlastně je ta poezie? Jsou to rýmované básně? Jsou to básně psané volným veršem? Je to snad to, co prolíná prózu velkých mistrů spisovatelů?

Dobrá, a co potom s poezií soumraku, s poezií jara, s poezií Českého ráje? Neoznačujeme snad slovem „poezie“ víc než jen druh literatury?

Zkusme to raději s přídavným jménem „poetický“. K čemu všemu se tohle slovíčko přidává. Známe poetické kouty přírody, hovoří se o poetickém účesu, o poetické důvěrné chvílce, a dokonce o poetických dívčích šatech.

Co tím chce asi ten, kdo použije slova „poetický“, co tím asi jen chce povědět? Na první pohled se zdá, že se slova „poetický“ užívá dosti lehkomyšlně a nezodpovědně. Ale nepoužívá se toho slova právě tam, kde běžná slova nestačí, kde tušíme potřebu potvrdit něco krásného? Není to snad slovo na samé hranici slov, tam, kde se střetáváme s těžko vyslovitelným citem, s těžko postižitelným a přece prožívaným hnutím srdce a mysli? Neoznačuje se tím slovem něco svátečního, nevšedního? A nepohybuje se celá poezie, myslím i ta napsaná a zajatá ve slovech, na samé hranici nevyslovitelného? Nesahá po něčem vysokém a hlubokém zároveň, ve směru, kterým se nemůže vydat nikdo a nic, nýbrž jenom poezie?

Žijeme ve věku matematiky, chemie a fyziky, a to pro člověka i proti člověku. V tomto plánu děrovacích štítků jako by poezie pro mnohé lidi znamenala něco pomínutelného, něco navíc, něco zbytečného. Jako by poezie byla záležitostí hrstky básníků nebo básnických sbírek. Poezie je však součástí života každého člověka, i toho, kdo nečte básně, i toho, kdo si slovo „poezie“ chybně vykládá. Poezie je totiž jednou z možností lidského poznání. Právě proto, že umí vcházet do míst, která jsou jinak uzavřena.

Poezie je jedním ze vzácných klíčů, kterými odmykáme svět i sebe v něm. Úděl člověka nelze poznat jenom sklem vědy. Klíče poezie používáme od dětského věku a snad právě v dětském věku používáme klíče poezie nejčastěji, nejmocněji a nejúčinněji. A neztrácí na významu po celý život.

Báseň, krásná literatura nám umožňuje zachytit poezii, to náhlé, plaché a prchavé poznání. Je to pozná-

ní, které používá jiných nástrojů než poznání vědecké a přece je zapotřebí k úplnosti života.

Říkává se, že poezie je řečí lásky. Ale může být i řečí smutku, nenávisti, bolesti i radosti. Hloubka lidského citu se snad nedá měřit ničím lépe nežli poezií. A poezie může být řečí ticha. Nemusí se ozvat jediné slovo. Stačí mít smysly ochotné přijímat.

Dítě je ochotné přijímat poezii v jakékoliv formě. Má dokonce tu obdivuhodnou vlastnost odemykat všechno poetickým klíčem. Vědecké poznání je mu vzdálené a rozumová prostoduchost dospělých v něm vyvolává nečekanou poetickou reakci. Škoda, že tak často dochází k nepochopení. Poezie jako způsob poznání by mohla neobyčejně sblížit děti a dospělé.

Neboť poezie je také řečí dorozumění.

Ať se jedná o verš, nebo jen o několik slov anebo melodii.

Anebo jen chápavé, účastné mlčení.

Koncert na Kosti 8. července 1975

JEŠTĚ ZNÍ...

Jarmila Urbánková

Každý autor má největší přání, aby jeho dílo lidé opravdu četli — aťsi jen pro sebe, nebo nahlas pro jiné; i kdyby s ním snad chtěl čtenář polemizovat — tím líp: je to doklad, že ho zajímá, vzrušuje, provokuje.

Žádný vavřínový věnec nemůže pravému básníkovi nahradit onen úzký vztah, onu tenoučkou vlásečnici, kterou se přelévá krev jeho srdce do srdce čtenářova.

Fráňa Šrámek je opravdu básník takový vzrušující, takový vzdorný a hledající básník mládí. Jeho verše žijí, i když on sám už před lety fyzicky odešel; vracejí se, jako když z odumřelého oddenku o kus dál vyraší nové vonné rostlinky. Pro potěchu nových mladých čtenářů se vracejí rok co rok.

Žijí dál, i když už nepřibude ani řádek, ani verš

k dílu již uzavřenému. Ale abychom v tom dnešním shonu a spěchu našli výskytistě této básnické flóry, musíme vědět, kde ji hledat, kam za ní jít.

Setkat se s básníkem tváří v tvář — to je vzácné dobrodružství a šťastný, kdo je zažije. Já osobně jsem Fráňa Šrámka nikdy neviděla, ale setkávala jsem se s ním často v jeho verších. Poprvé se mi zjevil v magickém přísloví, když mi před mnoha lety recitoval jeho básně mladý muž jménem Josef. Voněly nám do toho kopky schnoucího sena na šrámkovských otevřených lukách — a od té doby se mi neodmyslitelně vracejí na sklonku každého června s vůní čerstvého sena.

Myslím si, že kdo přijede za básníkem do Sobotky, jistojistě se s ním setká a bude to dobré setkání!

Je nám dobře na světě

znělo téma Albatrosu a jeho Klubu mladých čtenářů na soboteckém zastavení u poezie a nad poezií pro děti. Třicet let jejího vývoje v socialistickém společenství jí přidalo nových ideových i uměleckých hodnot, rozvinulo její formy, učinilo ji nedílnou součástí celonárodní kultury. Vzácnému dílu Františka Hrubína, Františka Halase, Františka Branislava nebo Jana Čarka se dostalo nových pokračovatelů — Josefa Kainara, Zdeňka Kriebela a celé řady dalších. K nim patří i přínos zasloužilého umělce Františka Nechvátala, spojeného přátelstvím s Bedřichem Václavkem, Janem Nohou, Jiřím Taufrem. Básníkovy vystoupení na XIX. Šrámkově Sobotce bylo výpovědí o složité i náročné práci básníka, jemuž dětství a myšlenka na děti a jejich budoucnost daly neje-den podnět ke knize, napsané ryzí řečí a zjištěnou obrazotvorností moderního umělce a pokrokového člověka. O této poetice a poezii jako formě poznávání ze své zkušenosti promluvil dále spisovatel Eduard Petiška i básnířka a překladatelka Marie Bieblová, která přidala mnoho svěžích dokladů o osobitěm díle velké básnické generace, vycházející ze sugestivního podnětu díla Fráni Šrámka a představované především jmény Vítězslava Nezvala, Konstantina Biebla či Karla Konráda.

Ze své lásky k poezii se vyznala televizní hlasatelka Eva Dudková, která uváděla a přednášela ukázky tvorby přítomných básníků. Jaroslav Šimůnek doložil hodnoty naší nové tvorby pro děti kritickým rozbořením a srovná-

ním díla autorů i mladší generace. Zasloužilý umělec Miloslav Dismán osvětlil příklad a účín jedinečného Nezvalova díla Anička skřítek a slaměný Hubert, o něž se hned při jeho zrodu zasadil se svým dětským souborem. Večerní strhující představení Lyry Pragensis v režii Věry Kovaříčkové nám znovu přiblížilo toto dílo, plné nespoutané obrazivosti, překvapivých metafor, podněcujících příměrů. Bohumila Dolejšová a Vladimír Matějček okouzlili diváky svým projevem, líbeznou a vířivou poetickou hrou a bezprostředností.

A ještě něco nám přinesl sobotecký „dětský“ den: Pozornou účast představitelů okresu i města. Předseda ONV v Jičíně s. Purkrát doložil svou přítomnost činorodým a srdečným zaujetím a především podněty k rozvoji umění a jeho využití v práci škol v oblasti estetické výchovy a k rozvíjení kulturních tradic významného kraje. Moudrá zkušenost a pedagogický takt poznamenaly nabádavá slova zasloužilé učitelky Ludmily Žofkové na obranu volného času dětí a jejich spontánní tvořivosti. A konečně nezapomeňme na překvapení těch, kdo v místnosti Knihy zahlédli působivé obrazy Miroslava Pacnera. Žák Bohdana Laciny soustředil na svou malou výstavku originály, které jsou nevšedním zápisem vesmírné přírody, zrcadlí propastné oblohy, dávají se vynořit a zazářit rodné zemi, jistotám vody i trav, přesvědčení o kráse a síle života!

Jindřich Hilčr

VÝSTAVY U ŠOLCŮ

Na výstavách v Šolcově domě se podílí několik institucí. Přední místo mezi nimi zaujímá nakladatelství Albatros, dále Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, Okresní galerie v Jičíně a činnost koordinuje Osvětová beseda v Sobotce. Výstavy se pokud možno zaměřují ke kulturním akcím a výročím. Vzhledem k danému prostoru a světelným podmínkám tmavé síně, roubené ze stářím zahnědlých trámů, je nutné dávat přednost grafice, a to především grafice užité (exlibris, ilustrace).

První letošní výstavka byla otevřena v květnu. Předvedla ilustrace Zdeňka Mlčocha, který se několikrát inspiroval v našem kraji. Jádrem jeho výstavky byly ilustrace ke dvěma výborům ze Šrámka (Hudba nad splavem, Srdce a flétna) a ilustrace k výboru z Ralse (Cestička k domovu). Plánovaný soubor obrazů z cesty po SSSR nemohl být vystaven, protože se stal součástí výtvarné výstavy k 30. výročí osvobození v Praze, kde byl také odměněn cenou. Byla však vystavena kniha manželů Adlových Vyprávění o veliké zemi, za jejíž úpravu a ilustrace dostal letos Mlčoch čestné uznání v soutěži o nejkrásnější knihu roku. Ke dni dětí a současně k 85. narozeninám Zdeňka Adly byla zahájena výstavka další. Autor je od mládí činný v KSČ, patřil k zakladatelům předválečného Komunistického svazu mládeže, po návratu z koncentračního tábora působil ve Světě Sovětů, v Květech, jako dopisovatel ČTK v Moskvě a konečně v Mateřídoušce a Sluníčku. Jako autor a ilustrátor dětských knížek ukázal mnohokrát, jak rozumí dětské duši. Jeho skládky a vystřihovánky

také velmi dokonale splynuly s krásnou lidovou architekturou Šolcova domu. Obrázky se těšily značnému zájmu dětí i dospělých, kteří v nich poznávali dobré známé z obrázkových knížek. Besedy s mládeží, uspořádané péčí Albatrosu s oběma autory, byly skutečně živé a zajímavé a prospěly nejen posluchačům, ale v mnohém i autorům samotným.

O Šrámkově Sobotce byla v domě otevřena výstava fotografií studenta Vysoké školy báňské v Ostravě Karla Kaprála. Fotografování má v Sobotce starou dobrou tradici, jejímž je Kaprál významným pokračovatelem. Na technicky dokonalých, barevných i černobílých snímcích ukázal, že i staré známé motivy je možno vidět úplně nově a jinak. Zajímavé bylo poslouchat diskuse starších amatérů, kteří se někdy nemohli smířit s novými cestami moderní fotografie, po kterých se Kaprál bezpečně pohybuje.

Koncem července proběhla výstava mladého pražského výtvarníka Karla Šafáře. Objevily se tu ilustrace k Máchově Krkonošské pouti, centrem však byly grafické listy z Indie, kde výtvarník žil několik let. Po něm má následovat národní umělec SSSR Kuzminckis a v den nedožitých devadesátin Václava Špály bude zahájena výstavka jeho grafické tvorby. V říjnu je plánována výstavka Václava Junka, ilustrátora Slabikáře, který kromě svých malířských projevů vystaví i výsledky své zájmové činnosti, totiž modely lodí.

Dr. Karel Samšíňák

XIX. ŠRÁMKOVA SOBOTKA

V NOVÝ SVĚT

Socialistická
cesta
české
poezie

30.6.
6.7.
1975

Šrámkova Sobotka, založená na exkurzní a vzdělávací učitelské základně, má ustálenou každoroční tematiku: český jazyk a českou literaturu se zřetelem k netradičním formám literární výchovy, zejména k problémům uměleckého přednesu. Ústřední soutěží pedagogických fakult patří Šrámkova Sobotka do Národního festivalu zájmové umělecké činnosti, který se letos konal na počest 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. V koncepci XIX. ŠS, která byla otištěna ve 2. čísle festivalového Zpravodaje, byly sledovány tyto tendence: zaměřit tematicky program festivalového týdne k slavnému jubileu Května 1945, věnovat pozornost Mezinárodnímu roku ženy a Dnům české a slovenské

poezie; účastníkům Šrámkovy Sobotky, většinou učitelům českého jazyka a literatury, přinést jako každý rok poučení a podněty pro jejich školní praxi. Ústřední téma bylo vyjádřeno heslem:

V NOVÝ SVĚT!

Socialistická cesta české poezie.

Zahájení XIX. Šrámkovy Sobotky

XIX. Šrámkova Sobotka byla zahájena v pondělí 30. června v 19.30 hodin v přeplněném sále spořitelny. Přítomné uvítal místopředseda MěstNV s. Václav Linhart. Zahajovací projev měl místopředseda Východočeského krajského národního výboru s. Jan Pravda. Jeho cennou a podnětnou řeč otiskujeme. Z veřejných činitelů byli přítomni: z KV KSČ s. Jiří Kouřilek, s. inspektor Rychtera z odboru kultury KNV, z Krajské odborové rady odboru kultury s. Kameník. Krajské kulturní středisko bylo zastoupeno s. Mirkou Kadaníkovou. Sobotku navštívili při zahájení festivalu vedoucí tajemník OV KS s. Čeněk Líbal a s. Jaroslav Jiránek, předseda ONV s. František Purkrt, místopředseda ONV s. Oldřich Šádek, vedoucí odboru kultury s. Miloš Polák, vedoucí odboru školství s. František Novák, tajemník ŠKK ONV s. Vlastimil Michal. Z pražských přátel jmenujeme zvláště s. Jiřího Sedláčka, ředitele Památníku národního písemnictví a s. dr. Václava Vlčka, náměstka ředitele Národního technického muzea. V průběhu festivalového týdne ŠS navštívili z ministerstva školství s. inspektorka PhDr. Eva Čechová, CSc., z ministerstva kultury s. Jan Šrámek, poslankyně Federálního shromáždění s. Věra Seidlová, z KV KSČ s. Studená, z ONV s. inspektorka Bayerová a ředitelka okresní knihovny s. Jarmila Podroužková. Za OKS byla celému týdnu přítomna s. Jindra Kynčilová.

Literární soutěž Šrámkovy Sobotky 1975,

kterou dotuje ŠKK ONV v Jičíně, byla letos vyhlášena již potřinácté. Místopředseda ONV s. Oldřich Šádek ji při zahájení XIX. ŠS zhodnotil a oznámil její výsledky:

Došlo celkem 51 prací, z toho do 1. kategorie patří 29 básnických příspěvků, 9 prozaických a 2 dramatické. Do II. a III. kategorie bylo zasláno 9 prací z oboru literární vědy a vlastivědy. Dvě práce nebyly do soutěže přijaty, protože neodpovídaly podmínkám soutěže.

Ceny a odměny byly rozděleny takto: V 1. kategorii první cena nebyla udělena. Druhou cenu (500 Kčs) obdržel Jiří Karen z Prahy za nové verše z r. 1975, zejména za oddíl **Na paměť synovi**. Třetí cenu (300 Kčs) dostala Milena Kovářová z Prahy, rodem ze Spyšové, za mikrokomedii ze současné vesnice **Vejsce a oni**. Druhou třetí cenu si odnesl František Uher z Havlíčkova Brodu za básně **Houslová hra na dobré dřevo**. Třetí 3. cenu obdržel František Dosoudil z Pardubic za verše ze sbírky **Válce už bije poslední hodina**. Čtvrtá 3. cena byla přiručena poučnému čtení o J. K. Tylovi zesnulého autora Jaroslava Pasovského **Život v zápasu**. Odměna 200 Kčs připadla za několik malých básní Jiřímu Najmonovi z Prahy, rodem ze Sobotky. Tutéž odměnu dostaly i povídky Milana Duška z Černošic **Kam vedou naše cesty**. V této 1. kategorii bylo uděleno i několik čestných uznání: Jaroslavě Ocmanové z Prahy za zdařilý první básnický pokus, Luboši Zelenému z Trutnova za symbolickou krajevou tematiku **Rebelské zvony**, Klubu mladých při gymnasiu v Uherském Hradišti za kultivované literární pokusy a Jitce Elmanové z Prahy za pěkné dětské verše.

V druhé a třetí kategorii, letos méně čteně zastoupených, byly ceny rozděleny takto: 1. cenu (900 Kčs) dostal PhDr. František Bařha z Prahy za Bibliografii článků a statí o životě a díle Fráni Šrámka, uveřejněných tiskem od r. 1897 do konce března 1975. Tato poctivá a podrobná práce obohacuje znamenitě šrámkovskou badatelskou literaturu.

Druhou 1. cenu (900 Kčs) dostal Vlastimil Fišer z Prahy za Přednes prózy. Je to historie a tradice přednesu prózy u nás i v cizině, zejména v SSSR a metodika práce na prozaickém textu s hojnými poučnými a zábavnými příklady. 2. cena (500 Kčs) byla udělena dr. Janě Bartůňkové z Olomouce za Kompoziční a jazykovou stránku Šrámkových dramát.

Dvě třetí ceny po 300 Kčs dostali: dr. Jiří Cihlář z Ústí nad Orlicí za přehled protifašistického odboje na okrese Ústí nad Orlicí a Miroslav Hanuš z Pardubic za Česko-ruské vztahy v hudbě.

Odměna 200 Kčs byla přičtena Josefu Pavlíkovi z Víru za Obrázky z osvobození.

Přednášky a besedy

Jsou každoroční náplní semináře Šrámkovy Sobotky, který se koná vždy dopoledne v sále spořitelny. Letos přednášel 1. a 2. července profesor nové české literatury na Karlově universitě PhDr. František Buriánek, DrSc., o české poezii od konce 19. století do dnešních dnů. Na velikých osobnostech od buřičů z rozmezí století až k dnešním mladým autorům přesvědčivě ukázal pokrokový charakter české poezie, zákonitě směřující k socialismu. Obě přednášky měly živý ohlas v posluchačstvu, které oceňovalo jak výstižný obraz vývoje důležitého úseku naší literatury, tak i krásný český jazyk a řečnický výkon, který bylo radost poslouchat.

V pátek 4. července na dnu nakladatelství Albatros za krásného letního dopoledne v zahradě Šolcova statku se seznámili účastníci semináře s básníkem Františkem Nechvátalem a jeho ženou, dále s překladatelkou Marií Bieblou, chotí Konstantina Biebla, se spisovatelem Eduardem Petiškou, s básníkem a redaktorem Klubu mladých čtenářů Jindřichem Hilčrem a s televizní hlasatelkou Evou Dudkovou. Všechny potěšila účast zasloužilého umělce Miloslava Dismana, zasloužilé školské pracovníce Ludmily Žofkové, dr. Vratislava Kubálka a spisovatelky Věry Adlové. K srdečnému ovzduší dne přispěli výtvarníci Zdeněk Adla, Zdeněk Mlčoch a Miroslav Pacner. Zvláště je třeba ocenit zájem, který svou účastí projeví o tento seminář XIX. ŠS předseda ONV s. František Purkert a předseda MěstNV s. František Hejn.

V sobotu 5. července přednášely s. Daniela Musilová, profesorka divadelní fakulty Akademie múzických umění a odborná pracovníce Ústavu pro kulturně výchovnou činnost Eva Machková o dnešním stavu dětského přednesu a amatérského přednesu mládeže. Obě ocenily přínos letošního jubilea k rozvoji recitace, analyzovaly dramaturgii soutěžících a práci porot letošních ústředních přehlídek a soutěží. Ukázaly na nedostatky v jazykové kultuře, na nutnost důkladné znalosti techniky jevištní řeči a na důležitost ideové i esteticky výchovné práce se soubory. Přednášce předcházelo vystoupení dětského recitačního souboru ZDŠ Slapy.

Večerní pořady

navazovaly na ústřední téma. Obecenstvo, které vždy naplnilo sál spořitelny do posledního místa, mělo příležitost zhlédnout různé formy recitačních koncertů a pořadů. Tak již při zahájení se setkala péčí Památníku národního písemnictví s voicebandem divadla Jiřího Wolkra, který byl dobrým vstupem do festivalového týdne. Velkému zájmu se těšil zejména Český politický šanson se znamenitými výkony umělců Ljuby Hermanové, Rudolfa Pellara, Jana Faltýnka, Aleny Havlíčkové, Ilji Racka a Milana Jíry. Objevem bylo jevištní ztvárnění Nezvalova poetického díla Anička skřítek a slaměný Hubert v režii Věry Kovaříčkové a za účinkování Bohumily Dolejšové a Vladimíra Matějčka. Zdařilé byly i oba večery mladých amatérů Recitačního studia Šrámkova domu ve středu 2. července a vybraných recitátorů z pedagogických fakult v sobotu 5. července. Velmi se osvědčilo, že oba pořady byly doplněny spoluúčinkováním studentů DAMU Miroslava Meduny a Hany Kofránkové na večeru RSŠD a Františka Skřípka, vítěze Neumannových Poděbrad, na večeru pedagogických fakult. Pořadům znamenitě prospěl i hudební doprovod Vadima Petrova ml. (večer RSŠD) a Vadima Petrova st. a flétnisty Štěpána Žilky na pořadu PF. Spokojenost byla i se zajímavými filmovými medailónky K. H. Máchy, Fráni Šrámka, Petra Bezruče, S. K. Neumanna, Františka Halase a Vítězslava Nezvala a s recitací PF při nich.

Tradiční poetické odpoledne

za tradičně příznivého počasí a na tradičních místech v neděli 6. července přineslo vystoupení souborů ze Svitav, Pardubic a Litomyšle s verši jubilujících básníků. Sólově recitovala Nina Vančatová, vítězka Wolkrova Prostějova. Na dopoledním matiné Mezinárodního roku ženy četly básně a prózu z děl českých a slovenských spisovatelek Drahomíra Fialková a Zuzana Talpová. Jejich vyspělé umělecké výkony obohatilo matiné, které zahájila sborová recitace žen z Lázní Bělohradu za řízení s. Munzarové. Na politickém závěru, který zahájila předsedkyně okresního výboru Českého svazu žen v Jičíně s. Karla Kumstýřová a ukončila s. Mílová, promlouvala před pozorným posluchačstvem poslankyně Federálního shromáždění Věra Seidlová. Celá XIX. Šrámkova

Sobotka pak poeticky skončila za stále hojné účasti obecenstva koncertem hudby starých mistrů na Kostí, na němž dominoval dívčí půvab a umění komorního smyčcového souboru Orchestra puellarum pragensis, složeného z absolventek a posluchaček pražské konservatoře a Akademie múzických umění.

Vycházky a exkurze

se konaly podle programu každé odpoledne, a to po pamětihodnostech Sobotky a okolí, na Kost, za Jožou Zindrem na Samšinu a Mladějov, na Drábské světničky. Jedna exkurze byla celodenní za pokrokovými spisovateli kraje (Semily, Malá Skála, Turnov, Staré Hradky, Markvartice) a za pamětníky partyzánských bojů v okolí Važic. Vycházek a exkurzí se zúčastňovali zástupci ZV ROH sobotecké ZDŠ i delegáti z okresního pedagogického střediska.

Návštěvníci XIX. Šrámkovy Sobotky

Exkurzní a vzdělávací učitelská základna měla letos 104 členy. Z toho z Prahy bylo 31 účastníků, ze Středočeského kraje 1, Jihočeského 3, Západočeského 10, Severočeského 8, Východočeského 17, Jihomoravského 15, Severomoravského 19, Východoslovenského 1 a z Bratislavy 2. O hojnou účast z Prahy a Východočeského kraje se zasloužili zejména prof. Václav Mach z KPÚ Praha a prof. Jaromír Krám z KPÚ Hradec Králové, oba také byli přítomni. Členové EVZ byli ubytováni jednak ve škole (kde je potěšila čistota a aktuální i esteticky hodnotná výzdoba), jednak v soukromí. Stravování ve školní kuchyni bylo výborné a spokojenost s přednáškami, programy i výlety všeobecná. Vedle „základníků“ byli účastníky XIX. ŠS i hosté ubytovaní v hotelích, u příbuzných a známých, na koupališti a některé dny v ubytovně na Kostí. Na jednotlivé přednášky a programy přijížděli zájemci z Jičína, Mladé Boleslavi, Nové Paky, Turnova, Jablonce n. Nis. i odjinud. Není nadšátkou počítáme-li, že ve dnech festivalu stoupá počet obyvatelů Sobotky o 300 osob.

I letos byla uspořádána tisková konference, která se z iniciativy dr. V. Vlčka konala v Praze v Albatrosu 11. června. Přispěla značně k propagaci festivalu i Sobotky samé. V průběhu festivalu natáčel v Sobotce rozhlas (Studio mladých) a televize.

České pedagogické fakulty na XIX. ŠS

V rámci celostátního festivalu zájmové umělecké činnosti na počest 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou byla vyhlášena i národní recitační soutěž studentů pedagogických fakult. Jejím hlavním vyhlášovatelem je ministerstvo školství za odborné spolupráce Ústavu pro kulturně výchovnou činnost — útvar zájmové umělecké činnosti. Nejprve se konala školní kola na fakultách, ústřední přehlídka pak byla za účasti vybraných nejlepších recitátorů v rámci festivalu Šrámkovy Sobotky. Soutěž probíhala již poosmé za účasti profesorů všech 8 českých pedagogických fakult, kteří se právě tak jako jejich studenti pilně účastnili seminářů, přednášek i celého náročného programu festivalu. Fakultami bylo přihlášeno celkem 30 recitátorů, přijelo jich 25. Jednotlivé fakulty byly zastoupeny takto: Brno 3 studentky a prof. Ivan Němec, České Budějovice 3 studentky, prof. Jana Koldová a prof. Jan Švarc, Hradec Králové 2 studentky, 1 student a prof. Jitka Dršatová, Olomouc 2 studentky, 1 student a prof. dr. Bedřich Heczel, Ostrava 4 studentky a dr. Jana Říhová, Plzeň 2 studentky a dr. Jiřina Chudková, Praha 3 studentky a dr. Radoslava Brabcová, CSc. Ústí nad Labem 3 studentky, 1 student a dr. Květa Honzíková, fakulta z Českých Budějovic přivezla nadto soubor složený z 6 účinkujících, kteří vystoupili na večeru PF. Recitátoři nastudovali jednak texty povinné (z Holanova Dokumentu), jednak texty podle vlastního výběru. Ale i v nich se projevila výročí a jubilea roku. Studentky i jejich profesori se dopoledne vždy účastnili přednášek, odpoledne pro ně organizoval Ústav pro kulturně výchovnou činnost po dva dny vlastní soutěž, v ostatních dnech odpoledne měli povinný seminář s podrobnou analýzou soutěžních recitačních projevů a s přednáškami o interpretačních prostředcích recitátora, technice mluveného projevu a o tvorbě a režii pásem.

V porotě zasedali a jednotlivé semináře vedli: prof. DAMU Daniela Musilová, režisér Jiří Hraše, Eva Willigová z ÚKVČ, prof. Marie Votavová z Ústředního poradního sboru pro umělecký přednes, prof. Marie Hejnová z Archivu Fráni Šrámka, prof. Ivan Němec z PF Brno a Miroslav Meduna z DAMU.

Poetické odpoledne 6. července 1975

Studenti byli ubytováni v nové ubytovně na sportovním stadionu, profesori v hotelu. Jak se jim v Sobotce, i když měli plno práce, líbilo, svědčí to, že s členy Českého šansonu debatovali o recitaci ještě po jejich představení. A někteří diskutovali s prof. Danou Musilovou o škole, recitaci a o svém vystoupení ještě do noci na soboteckém náměstí. Dopoledne před zahájením XIX. ŠS dne 30. června uspořádalo Krajské kulturní středisko z Hradce Králové pro sbory pro občanské záležitosti seminář o využití poezie a hudby v práci sborů. Seminář byl velmi čteně navštíven.

Ideový a odborný přínos

Zahájení XIX. Šrámkovy Sobotky místopředsedou Východočeského krajského národního výboru soudruhem Janem Pravdou udalo tón celému festivalu. Osvobození Československa Sovětskou armádou a 30 let budování socialismu mělo odezvu v příspěvcích recitační i literární soutěže, na večeru Recitačního studia Šrámkova domu a DAMU i na večeru pedagogických fakult. Výchovným a společenským přínosem byla spolupráce mladých profesionálů s amatéry na obou představeních. Závěrečné matiné k Mezinárodnímu roku ženy, na němž promluvila poslankyně Federálního shromáždění soudružka Věra Seidlová, shromáždilo členky Českého svazu žen, které se takto účastnily Šrámkovy Sobotky jako organizátorky matiné i jako účinkující.

Dny české a slovenské poezie se projevíly repertoárem z jubilujících básníků. Pro večer 1. 7. nově byly zhuďebněny některé verše S. K. Neumanna, na večeru Památníku národního písemnictví byl recitován Jiří Wolker, na večeru Albatrosu Vítězslav Nezval. Soubory Východočeského kraje se vedle tematiky k Osvobození obracely na poetickém odpoledni k textům těchto básníků. Na závěrečném matiné se ozvaly verše české i slovenské.

Recitační soutěž pedagogických fakult se letos konala ve škole na Samšině. Předseda MNV s. Špígl jí byl přítomen a srdečně promluvil k studentům o jejich práci s venkovskou mládeží. Stejně obětavě se věnoval i účastníkům vycházky EXODu.

Universitní profesor PhDr. František Buriánek, DrSc., ve dvou odborných přednáškách ukázal přesvědčivě cestu české poezie k socialismu, a to od konce minulého století k dnešku. Profesorka Daniela Musilová a odborná pracovnice Ústavu pro kulturně výchovnou činnost Eva Machková seznámily učitele s nejnovějšími poznatky z oboru uměleckého přednesu. Učitelům doporučily výchovu v recitačních kolektivech jako důležitou složku vedení mladého socialistického člověka.

Nakladatelství Albatros vydalo pro účastníky Šrámkovy Sobotky sborník „Čeština, nástroj básníků“, který přítomní učitelé dostali zdarma zároveň s jinými hodnotnými tisky nakladatelství.

Dvě čísla festivalového soboteckého zpravodaje přinesla poznání Šrámkova světa a postoje za druhé světové války.

Účastníci soutěže českých pedagogických fakult, profesori i studenti, odnesli si podrobnou odbornou analýzu recitačních projevů soutěžících i fakultních pásem

k výročí osvobození. I jim byla zdůrazněna potřeba vytvářet na školách recitační kolektivy.

Šrámkova Sobotka 1976

Mnozí učitelé českého jazyka a literatury již v dřívějších letech i letos znovu upozorňovali na potřebu mít ucelené, přehledné informace o našich literárních muzeích a jejich ideovém a odborném poslání z potřeb dneška. Šrámkova Sobotka 1976 by mohla pod patronací Památníku národního písemnictví přinést takový přehled exkurzemi, praktickými ukázkami a přednáškami rozvinout tento požadavek v téma soboteckého festivalu 1976. Tato náplň XX. Šrámkovy Sobotky by posloužila i vedoucím zájezdů ze závodů i cestovním kancelářím a dobře by korespondovala se zvýšenou ideovou a odbornou kulturní činností k XV. sjezdu KSČ.

Pořadatelé XIX. Šrámkovy Sobotky

Městský národní výbor a Osvětová beseda v Sobotce za spoluúčasti školské a kulturní komise ONV v Jičíně, Okresního kulturního střediska v Jičíně, Krajského kulturního střediska v Hradci Králové, Ústavu pro kulturně výchovnou činnost — útvar ZUC, Památníku národního písemnictví v Praze, Albatrosu, nakladatelství pro děti a mládež v Praze, českých pedagogických fakult, Českého odborového svazu pracovníků školství a vědy — EXOD Sobotka.

Záštitu přijala rada Východočeského krajského národního výboru v Hradci Králové a rada Okresního národního výboru v Jičíně; národní přehlídka recitační soutěže pedagogických fakult se konala pod záštitou ministerstva školství ČSR.

Městský národní výbor a Osvětová beseda v Sobotce děkují všem institucím a jednotlivcům, kteří svou spoluprací přispěli ke zdárnému průběhu festivalového týdne XIX. Šrámkovy Sobotky. Zvláštní dík patří dobrovolným domácím organizátorům.

Rebelské zvony

*Tak v Čechách je a bylo
v obraze světla svého stával lid
a když se otevřely brány dvorců
tou hýkající slávou orby
teprve člověk dlaním našel klid*

*Tak v Čechách je a bylo
když zvony odlétaly do Říma
aby je pokřtil hlas andělských kůřů
ty v Rovensku
si po svém hlaholily*

*Zůstaly zde
a srdce
nosily dál vzhůru*

Luboš Zelený
Ze soutěžní sbírky „Rebelské zvony“

Václavu Hejnovi k 75. narozeninám

Václav Hejn,
zakladatel Šrámkových Sobotek,
zemřel 18. prosince 1974

Na sobotecký hřbitov svítilo podzimní slunce, když jsme tam s mým mužem a Václavem Hlavatým obcházeli staré pomníčky a obdivovali díla lidových sochařů, tak nešetrně a zbytečně kácená. A těšili se z toho, že na několika málo místech za pomoci Pavla Kozáka byla projevena větší šetrnost. Zastavovali jsme se před památnými deskami ve zdi, u těch, které jako zvlášť výtvárně cenné doporučovali zabezpečit i naši hoříčtí přátelé. Uvažovali jsme, jak zachránit aspoň některé z těch svědků práce a dovednosti předků, jež spolu s lípovou klenbou a městečkem dole inspirovaly básníka k památné poémě, Soboteckému hřbitovu. I o tom jsme hovořili, jak báseň i sám vlídný hřbitov neděsí, ale utěšuje a oslavuje ten veliký proud života. Tehdy se zrodila také myšlenka jako příklad, jako jednu z možností záchrany památky obnovit rozpadající se, opuštěný skromný pomníček s málo čitelným nápisem, který tak zaujal mého muže: „Zůstaniž věrný až do smrti a dám ti korunu života“. — Na Václava Hlavatého byla pak vznesena žádost: spojit nové se starým a dát výtvárný výraz přání, aby jména těch, kdo tu nově budou jednou odpočívat, připomínala spíš skromně onu obnovu než zdůrazňovala obnovitele. Ne právě snadný úkol. Netušili jsme nikdo, že tak záhy ho bude nutno uskutečnit.

*nemáme konce,
a jediný jsme jen melodický hlas,
jenž zpívá nás
každého chvíli
po sloce sloku.*

Na soboteckém hřbitově vytrvale přšelo, když tam učitel hořické střední průmyslové kamenické školy Erik Tichý s pracovníky ústavu kameníkem Jiřím Cápem a vedoucím školního poloprovozu Zdeňkem Jiříkem za pomoci ing. Miroslava Hřebeka pracovali v šrámkovském areálu. Hrob Fráni Šrámkova bylo třeba po 23 letech opravit a začít s úpravou celého prostranství k nastávajícímu básníkovu jubileu. I když byla hořická škola letošního roku zavalena objednávkami, přece její ředitelství ochotně a včas vyhovělo žádosti sobotecké Osvětové besedy. Za krajně nepříznivého počasí demontovali

Drahý pane profesore,
slavíte významné životní výročí. Do pera se mi tlačí řada ujištění, že je to k nevíře, jak svěží je Váš vzhled i duch, že usvědčujete kalendář ze lži. Prožili jsme však už řádku významných výročí, a tato ujišťování, třebaže upřímná, halí to malé čertovo kopýtko. My víme své.

Sobotka vstoupila do mého života výrazně a hluboce. Velice často se tam ocitám v myšlenkách. A moje duše, nebo jak to říci, moje obraznost a stálá podvědomá tvorba, mně samovolně vytvořila pro Sobotku samoznak. V italských galeriích jsem viděla portréty renezančních velmožů. Pohublých, oduševnělých, vědoucích a moudře posměvačných. Okolo portrétu řadí se miniatury měst a sídel, výjevy ze života, který obklopoval velmože.

Vyslovím jméno Sobotka a v téže chvíli je tady obraz chytré a moudré tváře s třpytivým paprskem galského humoru a ducha v očích, s vlídným a okázalým hostitelským gestem, které je neopakovatelné. A všude kolem vystupují něžně orosené, dávno na nebesa poezie vzaté miniatury: Humprecht, náměstí s kašnou, Šrámkův dům. A všechna kouzla, která do něho včarovaly dvě vzácné múzické bytosti.

Můj renezanční velmož má narozeniny. Vystupuje mi trochu svévolně z portrétu. Jeho moudrá a ironická tvář dostává demokratický, staročeský úsměv. A velice mu sluší jeho osobitá průpovídka: „Líběj si posloužit. Je to, myslím, dobrý cvíboch.“

Drahý pane profesore, dnes Vám mohu říci, jak Vás mám ráda. A jak Vám přeji zdraví, poklid, jak Vám přeji tu lásku a úctu, jimiž jste obklopen. Užijte si jich mnohá a mnohá slunná a štědrým podzimem vonná léta.

Jarmila Glazarová
26. září 1973

odborníci Šrámkův náhrobek, očistili ho, osadili a konservovali proti povětrnostním vlivům. Podle návrhu ing. J. Tomka, ředitele projekce Sadů, lesů a zahradnictví hlavního města Prahy, byla zároveň Karlem Zakouřilem a Eduardem Krejčíkem provzdušněna vegetace kolem básníkovy hrobu. Již první fáze realizace návrhu, v níž na přání navrhovatele bude jen citlivě a etapově pokračováno, velice prospěla celkovému vzhledu prostranství. Hořická škola na něm podle návrhu akademického sochaře Václava Hlavatého, autora Šrámkova náhrobku, umístila stělu s úryvkem veršů ze Soboteckého hřbitova. I když záměr umělce byl z technických důvodů školou poněkud pozmeněn, byla stěla sympaticky přijata soboteckou veřejností a upoutává pozornost návštěvníků památného místa. A není jich málo.

Marie Hejnová

Cesty mužů

*hebká kůže růže
již za kohoutů svítí z hor*

*cesta jen pro muže
snadná být nemůže*

*čeká Popelčin
hořký hrách*

*zálužným proudem nesený vor
trčí u mělčin*

*rodný práh
dobré strážce žádá*

*jak křemen tvrdá pravda
před lži nesehne záda*

*Ze soutěžní sbírky
„Houslová hra na dobré dřevo“
od Františka Uhra*